

נדבת הלב

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי - כתב רש"י: נדבה לשון רצון טוב. וביאור הדבר שלא מספיק לקחת את הכסף כמו תשלום מס ודבר המחויב, אלא צריך שהאדם יתן את הלב שלו מתוך רצון טוב ויתנדב לבנין המשכן. האור החיים הקדוש מבאר שאין דבר החשוב להיקרא תרומה לה' "תרומתי" רק המובא מנדבת לב האדם.

מובא בגמרא ב"ב דף י' ע"ב: א"ר אבהו שאלו את שלמה המלך עד היכן כוחה של צדקה? אמר להם צאו וראו מה פירש דוד אבא "פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד". ויש לשאול בפירוש הכתוב פזר נתן לאביונים, שלכאורה יש כאן סתירה - מי שמפזר בלי חשבון אינו נקרא נותן, כי נתינה היא במדה, ואם הוא נותן אז הוא לא מפזר, ואיך כולל שניהם בכתוב אחד "פיזר נתן".

אלא יש בני אדם שהם פזרנים מטבעם, ובמדה זו יש מעלה וגם חסרון. המעלה היא שניתן לקבל מהם הרבה כסף לדברים הנצרכים, אבל יש בזה חסרון כי אין כאן נתינה מצדם, כי הכסף נושר מידיהם לכל מיני דברים שאינם נצרכים, ולא נעשה כאן מעשה ברצון ונדיבות הלב. מאידך יש היודעים להעריך את כספם ויש בהם מעלה שנותנים נתינתם עם כל הרצון ונדיבות הלב, אבל יש בזה חסרון שהם אינם תורמים מספיק. לכן דוד המלך משבח את הנדיב שיש בו שתי המעלות גם יחד. הוא "פזר" - נותן ממון רב לצדקה ויחד עם זאת הוא גם "נתן" הוא יודע ערכו של כסף, ועליו נאמר "צדקתו עומדת לעד".

מסופר על אחד שהיה גר בתל אביב ועסק במסחר והיה תומך באופן נפלא בתורה. שאלו אותו איך זכה למדרגה של נתינה במדה כה גדושה. סיפר להם שהיה בצעירותו אצל החזון איש. אמנם לא הבין את דברי התורה שאמר החזון איש. אבל ראה שבאו נדיבים עם סכומי כסף גדולים ושמנו על השולחן, וכל הכסף היה עובר מיד לנצרכים, ולא נשאר אצלו כלום. המראה הזה בבית החזון איש הקנה לו קנין בנפשו של נדיבות. ועתה כשהוא נדרש, אין לו שום קושי בנתינת כסף להחזקת התורה.

שיא תודני

♦ **חיה בעלת הכי הרבה שמות** ♦

אריה. ואלו ששת שמותיו: ארי, כפיר, לביא, ליש, שחל, שחץ (סנהדרין צ"ה ע"א). שם נקבת האריה לביאה, ואריה צעיר נקרא כפיר. ריבוי שמותיו מלמד על חשיבותו כמלך החיות.

עצה טובה

מי שאינו מוצא חשק בלימודו, ינסה לשנות את סוג הלימוד ללימוד שלבו חפץ, או שישנה את צורת הלימוד לצורה שלבו חפץ (לימוד בחברותא, לימוד לבד, שמיעת שיעורים, שמיעת שיעורים בנגן תוך כדי עבודה). וכבר אמרו חז"ל במסכת עבודה זרה (י"ט ע"א): "אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה במקום שלבו חפץ".

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"ביותר יתעורר האדם ממיתת הזקנים, כי ממנה ידע שאף אם יחיה ימים אלף, סופו לקבל גזרת המיתה... יותר ממיתת הבחורים או שלא השלימו ימיהם, שיש לו ליצר הרע לטעון שמאיזה סיבה בא לו החולי ומת, ואילו היה שומר עצמו לא היה ניזוק".
("מגיד חדשות" ח"י עמ' שנ"ה).

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה (כ"ה ב')

יש לפרש בדרך רמז ש"בני" ישראל בא למעט בנות ישראל [וכמ"ש כיו"ב בקידושין דף ל"ו ע"א "דבר אל בני ישראל וסמך" בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות] שאינן יכולות לתת תרומה וצדקה שלא ברשות בעליהן, וכמ"ש בש"ע יו"ד (סי' רמ"ח ס"ד): גבאי צדקה אין מקבלים מהנשים אלא דבר מועט וכו' והני מילי בסתמא אבל אם הבעל מוחה אפי' כל שהוא אסור לקבל מהם. ע"ש. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

יש סדרים למקרא

החלוקה הקדומה ביותר במקרא אחרי פרשה פתוחה או סתומה, היא חלוקת הסדרים שהביאוהו בעלי המסרה. בסוף חומש "בית נאמן" בראשית, כותב מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א שהחלוקה לסדרים היא לפי קריאת בני ארץ ישראל שהיו מסיימים את התורה אחת לשלש שנים (מגילה דף כ"ט ע"ב). חלוקה זו נשתכחה לגמרי בימי הראשונים ז"ל, עד שהחזירו עטרה ליושנה בתנ"ך קורן, וסימנו כל תחילת סדר בצדו החיצוני של העמוד.

לפי חלוקת הסדרים, התורה מתחלקת ל-154 סדרים, כפול שלש ממספר הפרשיות, כך שבכל שבוע היו קוראים כשליש פרשה, והנ"ך מתחלק ל-293 סדרים. בהקדמת תנ"ך קורן הובא דבר מעניין שמספר הסדרים בנ"ך (293) הם כמנין ימי החול בשנה פשוטה. ולפי זה יישב מרן שליט"א בסוף חומש בית נאמן בראשית דקדוק לשון חז"ל בגמ' ברכות (דף ח' ע"ב) "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום", שהיה לו לומר "ילמד פרשיותיו עם הציבור?" ולפי האמור מובן יפה שהיה מנהגם ללמוד הסידרא של פרשת השבוע בשבת ולמחרתו היו לומדים כל יום סדר בנ"ך, ובשבת הבאה חוזרים לפרשת השבוע ובחול לנ"ך וחוזר חלילה. ועל זה בא להשמיענו שלא יעלה בדעתו ללמוד תנ"ך כולו על הסדר, שיגמור מתחלה כל התורה כולה ואח"כ נביאים וכתובים, אלא ישלים פרשיות התורה עם הציבור מדי שבת בשבתו וישלים הנ"ך בימי החול.

שריד מחלוקת הסדרים מצא מרן שליט"א במנהג תונס לחלק פרשת משפטים לשניים בשנים מסוימות, כי פרשת משפטים חלוקה לשני סדרים - סדר ט"ז מ"זאלה המשפטים" עד "אם כסף", וסדר י"ז מ"אם כסף" וגו' עד "וארבעים לילה".

מכאן נעבור לחלוקת הפסוקים שהיא מסורת ממש רבנו, כמו שאמרו בגמ' מגילה (כ"ב ע"א) "כל פסוקא דלא פסקיה משה - אגן לא פסקינן". בגמרא בקידושין (ל' ע"א) אמרו שבתורה יש 5888 פסוקים (ויש גירסא

8888 פסוקים), אך למעשה בחומשים שלפנינו נרשם שיש 5845 פסוקים. את הפער של ה-43 פסוקים בין המניינים, מציע מרן שליט"א בספרו "ארים נסי" שם ובשו"ת בית נאמן ח"ב (חאו"ח סי' ז') להסביר בכך שיש פסוקים בתורה שבארץ ישראל היו נוהגים לחלק לשלשה, כמו שמובא בגמרא שם לעיל שבמערבא (ארץ ישראל) היו מפסקים את הפסוק "הנה אנכי בא אליך בעב הענן" וגו' לשלשה פסוקים. וכן בפרשת משפטים פסוק "לא תהיה אחרי רבים לרעות" וגו', לדעת אונקלוס הוא מחולק לשלשה פסוקים. ויתכן שכך היו נוהגים במערבא בכל אתנח וסגולתא לחלק הפסוק לשנים או לשלשה. וזאת לפי מה שכתבו המדקדקים שפסוק ארוך בן שלשה מאמרים, מניחים בסוף המאמר הראשון סגולתא ובסוף השני אתנח ולאחרונה סוף פסוק, וכן הוא בדיוק בפסוק "הנה אנכי בא אליך" וגו' שיש בו סגולתא ואתנח וסוף פסוק: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה הֲזֵה אֲנֹכִי בְּאֵי אֵלֶיךָ בְּעֵב הָעֲנָן בְּעֵבֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עֲמֹךָ וְגַם-בְּךָ יֶאֱמִינוּ לְעוֹלָם וַיִּגְד מֹשֶׁה אֶת-דַּבְרֵי הָעָם אֶל ה' ". ומוסיף עוד שאפשר שהיה כן לפי מנהגם שהיו מסיימים את התורה בשלש שנים, אבל לדידן שמסיימים את התורה בשנה אחת, הוכרחו למעט במנין הפסוקים ולעשות פסוקים ארוכים שלא להטריח את הציבור. ונשאר לנו לזכר פרק ג' במגלת איכה אני הגבר ראה עני וגו', שבתונס נוהגים לקרות כל ג' פסוקים ביחד שכולם מתחילים באל"ף או ב"ת ב"ת וכו', ועושים אתנח במקום סוף פסוק עד סוף הפסוק השלישי. ומסיים מרן: "ובל"ג בעת הפנאי אמנה כמה אתנח וסגולתא יש בתורה, ואם החשבון מתקרב לשלשת אלפים, נראה שכיוונתי לאמת בס"ד. ואם יחסר, אפשר למלא בכמה זקף קטון שהם סוף מאמר... ואם יעדיף הרבה על שלשת אלפים, יש לקחת בחשבון שכמה פסוקים אי אפשר לחלקם במקום האתנח, כי משם עד סוף הפסוק תשאר תיבה אחת או שתים, ומסתמא אין פסוק פחות משלש תיבות (חוץ מעשרת הדברות לא תרצח וגו' בטעם העליון)".

לפי חלוקת הסדרים, התורה מתחלקת ל-154 סדרים, כפול שלש ממספר הפרשיות, כך שבכל שבוע היו קוראים כשליש פרשה, והנ"ך מתחלק ל-293 סדרים. בהקדמת תנ"ך קורן הובא דבר מעניין שמספר הסדרים בנ"ך (293) הם כמנין ימי החול בשנה פשוטה. ולפי זה יישב מרן שליט"א בסוף חומש בית נאמן בראשית דקדוק לשון חז"ל בגמ' ברכות (דף ח' ע"ב) "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום", שהיה לו לומר "ילמד פרשיותיו עם הציבור?" ולפי האמור מובן יפה שהיה מנהגם ללמוד הסידרא של פרשת השבוע בשבת ולמחרתו היו לומדים כל יום סדר בנ"ך, ובשבת הבאה חוזרים לפרשת השבוע ובחול לנ"ך וחוזר חלילה. ועל זה בא להשמיענו שלא יעלה בדעתו ללמוד תנ"ך כולו על הסדר, שיגמור מתחלה כל התורה כולה ואח"כ נביאים וכתובים, אלא ישלים פרשיות התורה עם הציבור מדי שבת בשבתו וישלים הנ"ך בימי החול.

שריד מחלוקת הסדרים מצא מרן שליט"א במנהג תונס לחלק פרשת משפטים לשניים בשנים מסוימות, כי פרשת משפטים חלוקה לשני סדרים - סדר ט"ז מ"זאלה המשפטים" עד "אם כסף", וסדר י"ז מ"אם כסף" וגו' עד "וארבעים לילה".

מכאן נעבור לחלוקת הפסוקים שהיא מסורת ממש רבנו, כמו שאמרו בגמ' מגילה (כ"ב ע"א) "כל פסוקא דלא פסקיה משה - אגן לא פסקינן". בגמרא בקידושין (ל' ע"א) אמרו שבתורה יש 5888 פסוקים (ויש גירסא

6. ❖ **שויתי** - עצור מדי פעם את מהלך התפלה, וחשוב על כך שהגך עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא (תנועת המוסר ח"ב עמ' ש"ב).

7. ❖ **כותרות** - לפני קריאת כל קטע או ברכה, סכם במחשבה את תוכנו במשפט קצר כמין כותרת (החפץ חיים בספרו "שם עולם" בהשמטות).

8. ❖ **בקשות אישיות** - הוסף בקשות אישיות בברכות האמצעיות של תפלת שמונה עשרה. זה הופך את התפלה ליותר אישית ומקורית וממילא מיקל יותר על הכוונה בכל ברכה.

9. ❖ **הרכנת הראש** - הרכן מעט את הראש. משום מה, ראש מוטה כלפי מעלה, 'מזמין חלומות'... לכן גם כדאי להתפלל מתוך סידור, וכך באופן טבעי הראש מורכן.

10. ❖ **טוב לשכנו** - בחר את מקומך בבית הכנסת ליד רב בית הכנסת או אדם צדיק שמתפלל בכוונה ובדביקות (עיין בספר חרדים אות תשע"ב). ("חובת האדם בעולמו" ח"א).

1. ❖ **התארגנות** - כדאי להקפיד לפתוח את הסידור בתחילת תפלת שמונה עשרה או בתחילת ברכת המזון עוד לפני שמתחילים. כאשר מדפדפים תוך כדי ברכת אבות, כאשר אנו כבר מוצאים את העמוד הנכון, אנו גם מוצאים את עצמנו מסיימים ברכת אבות בלי כוונה.

2. ❖ **ציור** - צייר במחשבה את צורת האותיות. (נפש החיים שער ב' פרק י"ג).

3. ❖ **הצבעה** - הצבע על כל מלה בסידור לפני אמירתה (נתיבות אמונה עמ' פ"ב).

4. ❖ **התחדשות** - בכל תקופה החלף את סגנון ונוסח הפירוש של מלות התפלה. כאשר מתרגלים לפירוש מסוים, כבר קשה לכוון בו.

5. ❖ **פירושים חדשים** - בכל יום לפני התפלה, עבר על מספר שורות מהתפלה עם אחד הפירושים על הסידור, וסמן את משמעות המלים והרעיונות שלא הכרת. (ע"פ "חובת האדם בעולמו" ח"א).

הוא - היה אומר + ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רבי עקיבא - ענוותן

רבי עקיבא היה תלמיד תלמיד תלמידו של הלל הזקן (ריב"ז תלמיד הלל, ורבי אליעזר הגדול תלמיד ריב"ז, ורבי עקיבא תלמיד מובהק לר"א הגדול), והיה מוכתר בענוה כזקנו הלל הזקן. דוגמא לזה מביא מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א בספרו "קובץ מאמרים" ח"א (עמ' ס"א) מכך שלשאלת ר' יונתן בן הרכינס "אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו? אשריך שזכית לְשֵׁם ועדיין לא הגעת לרועי בקר!", עונה רבי עקיבא בפשטות: "ואפילו לרועי צאן!" (יבמות דף ט"ז ע"א).

ומביא שם רמז יפה מהגאון בעל מצפה איתן שם: "דע כי **מסוף העולם ועד סופו** גימטריא **תקס"ד**, כנגד תקס"ד פעמים שנזכר רבי עקיבא בכל הש"ס, ורבי עקיבא **אוצר בלום** לחד גירסא בגיטין (דף ס"ז ע"א) גימטריא **שע"ה**, שהלכה כמותו שע"ה פעמים, שע"ה עומדת לו, ולאידך גירסא **אוצר בלום** בסמ"ך גימטריא **רבי עקיבא** (והם דברי ספר גלי רזיא הובא בספר ניצוצי שמשון עמוד צא).

ומסיים מרן שליט"א: "המשנה והתוספתא, הספרא והספרי, שמהם בנה הרמב"ם לימים את מגדלור הענק שלו "משנה תורה", כולם אליבא דרבי עקיבא (כמבואר בסנהדרין דף פ"ו ע"א). מלכות רומי הרשעה תפסה את רבי עקיבא והוציאתו להורג, אבל אותה מלכות ושופטיה וקיסריה עברו ונכחדו ונשכחו מן העולם, ותורתו של רבי עקיבא נלמדת נדפסת ונשמעת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות עד עצם היום הזה".

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: לקהילה שלנו בצרפת יש מבנה שהיה משמש בעבר הרחוק כבית כנסת ואחר כך במשך עשרות שנים כבית תמחוי ושאר צרכים. כעת ראשי הקהילה מציעים אותו למכירה ומצהירים שבדמיו יבנו בית כנסת ומקוה. אחד מבני הקהילה מעוניין לקנותו ולבנות במקומו חנויות להשכרה או למכירה, אך שואל אם יש חשש מצד שהמקום היה בעבר בית הכנסת?

תשובה: מותר למוכרו על מנת לבנות בדמיו בית הכנסת אחר, והקונה יכול לעשות בו חנויות להשכרה או למכירה, כיון שכבר אין מתפללים בו (עיין בשו"ת יחווה דעת ח"ב סימן י"ח).

שאלה: מה הבדל בין מנהג להלכה, ומתי מנהג גובר על הלכה?

תשובה: הלכה - זה דבר הכתוב בגמרא ואין עליו חולק. מנהג - אם יש חילוקי דעות בפירוש הגמרא או בפסיקת ההלכה או מנהג מחודש לחומרא (כמו קטניות בפסח לאשכנזים). מנהג אינו יכול לשנות ההלכה להקל רק בענייני ממונות.

שאלה: המנהג בצרפת אצל בני עדתנו להגיש בסעודות יחד עם הסלטים גם פיצוחים, ושמעתי מרב אחד שהורה שאין לברך עליהם, כיון שבאים מחמת הסעודה. מה דעת כת"ר?
תשובה: כיוצא בזה כתב הרב כף החיים בהלכות ראש השנה (סי' תקפ"ג אות י"ג) שאין לברך על הסוכר שהכל כיון שהטביל בו את הפת לפני כן. ע"ש. ובנדון דידן אם אכל פיצוחים עם הלחם נעשו טפל ללחם כמו סוכר הנ"ל. אבל יותר נכון שיקח פיצוחים לבד ויברך עליהם ואח"כ יאכל עם הלחם.

שאלה: ישראל שנשא כהנת, האם מותר לו לקבל זרוע לחיים וקיבה?

תשובה: יכול לקבל כי אין בהם קדושה. ועיין פסחים (דף מ"ט ע"ב בתוספות ד"ה אמר רב כהנא).

שאלה: על שם מה קוראים לחוני המעגל בשם "המעגל" - אם על שם העוגה שעג, היה צריך לומר חוני המעגה?

תשובה: כי עוגה פירושו עיגול. ולא כלם מבינים המעגה. גם לפי הדקדוק צ"ל חוני העג.

פסוק בזמנו - פסוק מהפרשה הדומה על הזמן בו נקראת הפרשה

בכל התורה כולה (מפרשת שמות עד ספר דברים) אין פרשה שלא נזכר בה משה רבנו חוץ מפרשת תצוה. וכתבו המפרשים הטעם לפי שאמר "מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות ל"ב ל"ב). והסיבה שנעלם שמו דוקא מפרשת תצוה, כי משה רבנו נפטר בשבעה באדר, וזה חל תמיד סמוך לפרשת תצוה. ואמרו חז"ל כי נולד ג"כ בשבעה באדר, ומנהג ישראל לא לקרוא שם לתינוק הנולד עד יום המילה. ולכן נעלם שמו של משה דוקא מפרשה זו, אם מצד יום הלידה ואם מצד יום הפטירה שלו. ועוד רמז ואם אין מחני נא. ו"א מא"ן. ו"א - ז' באדר שבו חל שבוע פרשת תצוה. מא"ן - כמנין פסוקי תצוה. וע"ע בסוטה (דף י"ג סע"ב) שריו"ח אמר על פטירת מרע"ה והחכמה מאין תמצא. ע"ש. (חומש "בית נאמן")

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מו"ל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com